

(/)

🏠 (/) > Natur og Landskab (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/natur-og-landskab>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Lille Vildmose

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/natur-og-landskab/kunsten-at-bestige-himmelbjerget>)

Lille Vildmose

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 1067

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/natur-og-landskab/lille-vildmose>) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/natur-og-landskab/lille-vildmose)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/natur-og-landskab/lille-vildmose](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/natur-og-landskab/lille-vildmose)) **in**

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/natur-og-landskab/lille-vildmose&title=>)

Jan Skriver

Lille Vildmose - Vildmosen der blev vildere.

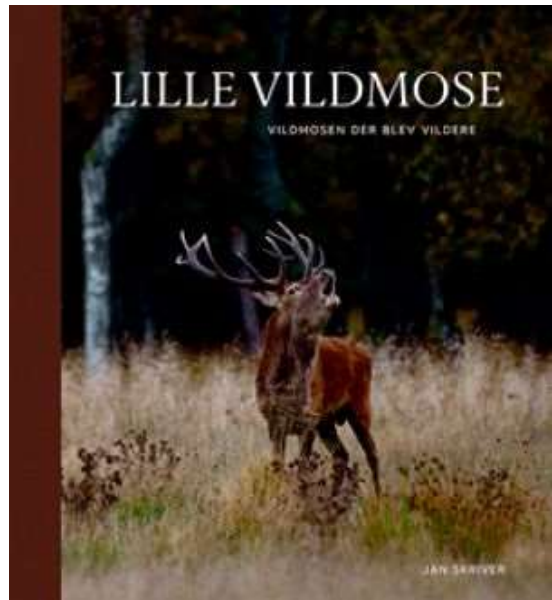
Gads Forlag. 544 sider, rigt ill. 399,95 kr.

Af Anders Ellegaard

Mange kender Aage V. Jensens Naturfond. Nogle i større eller mindre grad end andre. Fonden har været centrum for og omtalt i udsendelser i fjernsyn, radio, aviser m.v.

Aage V. Jensen var tømrermester og erhvervsmand og meget naturinteresseret. Han stiftede tre fonde: to danske og én international. Den danske Naturfond ejer i dag 31 områder i Danmark, som er opdelt i store og mellemstore områder samt nærområder.

Ét af disse store områder er Lille Vildmose. Et navn som er ret selvmodsigende, idet området er på 76 km² (7.700 hektar), medens Store Vildmose "kun" er på 18,95 km². - Lille Vildmose består i dag af højmose, søer, sletter og græsningsskove. Aage V. Jensens Naturfond har erhvervet Lille Vildmose i flere tempi i perioden 1988-2003. Området blev fredet i 2007 og i 2013 optaget som verdensnaturarv.

Jan Skriver er uddannet journalist og har arbejdet på flere aviser. Han har siden år 2000 arbejdet freelance som journalist og naturfotograf.

Bogen består egentlig af to dele. Den første om Lille Vildmoses historie fra sidste istid til nu. Den anden om forfatterens iagttagelser af og oplevelser med dyr, planter og insekter i Lille Vildmose.

Lille Vildmose er set med en geologs øjne ikke særlig gammel. Området var i den seneste istid dækket af is indtil for ca. 11.700 år siden. Da isen forsvandt, startede en proces, som via søer og lavmoser nogle steder blev til højmoser. I modsætning til lavmoser, som forsynes med vand fra vandløb og grundvand, lever højmoser alene af nedbør fra oven. Andre forudsætninger er kølige somre, ingen kalk, ingen kvælstof (luftbåret ammoniak fra landbruget er i dag et problem) og ingen dræning. Højmoser består af sphagnummosser, som vokser oven på ældre, døde lag, og kan blive flere meter tykt. Lille Vildmose er dannet som en stor, våd svamp i løbet af ca. 1.500 år. Der opstår i højmoser et meget surt miljø, som garver og bevarer organisk materiale; for eksempel er Grauballemanden og Tollundmanden fundet i højmoser. De nederste døde og de levende øverste mosser udgør en meget gyngende mose, som er svær at gå på/i. - Man sagde tidligere til den, der skulle ud i mosen, at han eller hun skulle tage en bredskygget hat på, så man kunne se, hvor vedkommende gik ned.

Pindstrup Mosebrug A/S stod i mange år (1902-1966) for gravning af 16 milliarder tørv (klyner) i Danmark. Da olie blev billigere end tørv, koncentrerede man sig om opgravning af spagnum. Efter fredning af højmoser i Danmark, er produktionen flyttet til andre lande. De mange store gravebaner efter tørv og spagnum er blevet til fuglesøer eller er groet til.

Hele højmosens historie med tilblivelse, udvikling, udnyttelse og nu naturreservat er beskrevet i bogen. Meget sigende hedder et par af de første kapitler Natursyn 1945 og Natursyn 2020. Det første er den daværende landbrugsministers ord om opdyrkning og udnyttelse af de to højmoser nord og syd for Limfjorden, medens det andet er om genopretning af den tabte natur.

I bogen beskrives de forskellige faser af genopretningen: ophør af dræning; spunsvægge af krydsfiner som standsede afvanding; stop for pumpestationer; naturlige vandløb i stedet for kanaler; nedlæggelse af togbaner; udsætning af store planteædere; omlægning af skovdrift fra amerikansk sitkagran til løvtræer; genopretning af søer og lavvandede områder.

Bogen er opdelt i kapitler med en samlende overskrift, og med underkapitler om enkelte planter, fugle eller dyr. For eksempel dækker overskriften "Vandfugle" over underkapitler om hættemåge, stylteløber, skestork, blishøne, vandrikse, enkeltbekkasin, hvidvinget terne, plette rørvagtel, rørdrum og fiskehejre.

Andre storkapitler er Naturskove (græsning, vand, løvskov, døde træer). Storvildtet (vildsvin, kronedyr, rådyr, elge, bison). Kødæderne (soldug, guldsjakal, natugle, musvåge, mårhund, mink, vaskebjørn, odder, ræv).

I de næste kapitler beskriver forfatteren de karakteristiske planter, insekter, fugle, dyr, bær, vejrforhold med mere, der er ved de fire årstider. - Derefter kommer Ørneriget (kongeørne og havørne). Storfuglene (trane, sangsvane, tajgagås, pibesvane, fiskehejre, sølvhejre, ravn, sort stork). Småfuglene (blåhals, gøg, stær, digesvale, vandrefalk, skægmejse). Padderne (butsnudet frø, skrubtudse, lille vandsalamander). Krybdyrene (snog, hugorm). Edderkopperne (flyvende sommer, rovedderkop, 335 arter i Tofte Skov). Insekterne (mange arter). Natsommerfugle (natsværmere). Ukendt pukkelflue. Guldsmede.

Det sidste kapitel hedder Nabolaget og drejer sig om Kattedag som biotop, Mulbjerg som overdrev og kridtet, som ses ved Kællingebjerg Klint. Endelig er der en venlig hilsen til EU, som har støttet genopretningen af Lille Vildmose med 31 millioner kroner fra EU's LIFE-fond. - Andre bidragydere er Naturstyrelsen, Aalborg Kommune og Aage V. Jensens Naturfond.

I forfatterens efterskrift: Retur til natur oplyser han, at 60 % af Danmark er drænet og dyrket med henblik på effektiv indtjening. Men det giver en artsfattig natur – planter, dyr og insekter. På en køretur om aftenen i bil gennem opdyrket landskab så han ingen dyr og fik ingen insekter på forruden. Det skete til gengæld, da han kom til Lille Vildmose, hvor han har boet siden 2008.

Sidst i bogen er der en litteraturliste og en liste over mundtlige kilder. - Bogen er flot boghåndværk og trykt på tykt papir med tydelige tekster og meget fint gengivne fotografier.

Fotografierne skal have deres egen rekommendation. Jan Skriver må have taget tusindvis af billeder af planter, dyr, insekter med mere, og derefter have udvalgt de allerbedste. Det er formidabelt gode billeder.

I forordet udtrykkes håb om, at bogen kommer til at ligge på natbordene hos beslutningstagere om naturforvaltning og hos alle, der elsker den danske natur. - Det kan ikke anbefales: bogen måler 25x28 cm, og den vejer 2,8 kg. Læg den på skrivebordet!

For en gangs skyld har anmelderen kun fundet en enkelt detalje, som kan bruges som et lille drilleri til næste udgave af denne klassiker i naturgenopretning og naturfotografering: ifølge teksten til billederne på side 393 flyver kongeørnen med sit bytte (en mosegris) som en lille bylt i klørne.

Det må være en meget, meget lille mosegris, for det ser ikke ud til, at der er én.

Hvis der skulle gives stjerner, skulle denne bog have seks af dem for både friskhed i tekst og for fantastiske naturbilleder.

[Historie-online.dk, den 16. juni 2021]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/natur-og-landskab/kunsten-at-bestige-himmelbjerget>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

(<http://www.historie-online.dk/boger/strandjagt>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/natur-og-landskab/det-tabte-land>) (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/natur-og-landskab/m/s-teddy>)